

Jan Heijmans

IN GESPREK MET YONG ZHAO

ONDERWIJS VOOR EEN ONDERNEMENDE GENERATIE

Kinderen die nu in het basis- en voortgezet onderwijs zitten leven straks in een hele andere wereld. “Als ze de 30 gepasseerd zijn, hebben ze er gemiddeld al vijf banen op zitten. De meesten werken niet meer in het vak waar ze oorspronkelijk voor opgeleid zijn. Traditionele beroepen zijn verdwenen. Producten en diensten worden ‘persoonlijk’ en op maat gemaakt. Organisaties zijn platter, flexibeler en als netwerk georganiseerd. Tenminste één op de drie werknemers heeft geen vast dienstverband meer, velen zitten regelmatig in het buitenland en allemaal, waar en wanneer ze ook werken, hebben ze te maken met onvoorspelbare uitdagingen, snel verouderende kennis, razendsnelle technologische ontwikkelingen en wereldwijde gevolgen.

“Als de essentie van het leraarsvak is, dat we leerlingen voorbereiden op hun toekomst, dan draait het dus zeker niet alleen meer om taal en rekenen. Het wordt tijd dat het onderwijs kinderen gaat beschouwen als mensen met talent en potentie en niet als toekomstige werknemers. Onderwijs moet kinderen vooral nieuwsgierig, wereldwijd, flexibel en ondernemend maken.”

Aan het woord is professor Yong Zhao, een internationaal gewaardeerde geleerde, auteur en spreker. Hij werd geboren in China, studeerde daar Engels en promoveerde in 1996 aan de Universiteit van Illinois. Hij was o.a. verbonden aan de Universiteit van Hamilton en Michigan State University. Momenteel is hij directeur van het Institute for Global en Online Education aan de Universiteit van Oregon en professor op het gebied van Educational Measurement, policy and leadership. Zijn werk richt zich op de gevolgen

van globalisering en technologie op het onderwijs. Hij ontwierp scholen met een kindgericht curriculum, ontwikkelde games voor taalontwikkeling en deed onderzoek naar de ontwikkeling van innovatieve onderwijsmodellen. Hij publiceerde meer dan twintig baanbrekende boeken en werd onlangs verkozen in de top 10 van meest invloedrijke onderwijsdenkers van dit moment in de VS.

Ik spreek professor Zhao tijdens zijn eerste bezoek aan ons land ter introductie van de Nederlandse bewerking van zijn boek ‘World Class Learners; onderwijs voor een ondernemende generatie’. De eerste onvermijdelijke vraag is dan ook waar dit boek over gaat? “Ondernemende mensen komen nu min of meer toevallig boven drijven. Het is meer ‘ondanks’ dan ‘dankzij’ het onderwijs”, vertelt Zhao.

In feite leiden we onze kinderen op voor banen die nog moeten worden uitgevonden, in een wereld met sterk verschillende samenlevingen, die door hedendaagse technologie en logistiek echter onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. De wereldwijde uitdaging voor het onderwijs is, om alle kinderen kansen te bieden en ‘bovengemiddeld’ te laten presteren door hun talent te laten groeien. Scholen moeten broedplaatsen worden waar creativiteit en ondernemendheid gecultiveerd worden. Dat worden de basiskwaliteiten voor iedere wereldburger in de toekomst. Er bestaan namelijk geen standaardoplossingen meer en overheden of het bedrijfsleven zorgen niet meer voor je van de wieg tot het graf.

Ik vraag hem hoe hij aankijkt tegen het huidige onderwijs. Zhao verzet zich tegen het traditionele onderwijsparadigma, dat uitgaat van uniforme curricula,

Azië ten gevolge van de prestatiedruk. Hoe meer nadruk het systeem hierop legt, hoe meer het systeem creativiteit en ondernemendheid onderdrukt. De grote veranderingen ten gevolge van bevolkingsgroei, technologie en globalisering vormen niet alleen een uitdaging, maar bieden ook kansen aan creatieve ondernemende mensen. Ondernemendheid of ondernemingszin is een overkoepelend begrip voor de combinatie van een ondernemende houding en ondernemend gedrag. Het is het vermogen om in de omgeving iets teweeg te brengen dat vernieuwend en grensverleggend is. Ondernemende mensen hebben het vermogen om te zien wat er nog niet is. Met hun initiatieven hebben ze invloed op hun omgeving. Ze zoeken slimme combinaties en vinden onconventionele oplossingen.

Een ondernemende houding houdt in dat een leerling, leraar of individu zelf de regie pakt en initiatief neemt,

gestandaardiseerde toetsen, ranglijsten en het afrekenen van hele onderwijssystemen op één toetsmoment op vijftienjarige leeftijd op drie kennistoetsen op het gebied van taal, wiskunde en natuurwetenschappen. Wereldwijd beschouwt men dit nog steeds als de gouden standaard voor onderwijskwaliteit en economische welvaart voor een land. Dit ondanks het feit dat academische scholing vandaag de dag geen garantie op betaald werk of een zinvol leven meer biedt. Traditioneel onderwijs is vooral bedoeld om medewerkers voor te bereiden op de arbeidsmarkt. Cognitieve leervakken en gestandaardiseerde toetsen spelen daarin een dominante rol. Dit is niet alleen nutteloos, maar zelfs schadelijk voor de toekomst van kinderen. Momenteel doe ik onderzoek naar het aantal zelfdodingen onder jongeren in Zuidoost-

knelpunten oplost of verbeteringen aanbrengt. Het gaat er niet alleen om dat je kansen ziet, maar ook dat je ze pakt en omzet in concrete acties. Dat noemen we ondernemend gedrag.

Ik vraag Zhao hoe het onderwijs ‘ondernemendheid’ het best kan ontwikkelen. Om creatief en ondernemend talent op te leiden volstaat een cursus curriculumaanpassing volgens hem niet. Het vereist een paradigmaverandering van werkgelegenheid gericht onderwijs naar levensecht ondernemend onderwijs. Van voorgeschreven curricula naar ondersteund gepersonaliseerd leren, van het reduceren van diversiteit tot een paar nuttige vaardigheden tot het gericht ontwikkelen van individueel talent. Elementen van ondernemend onderwijs worden al

eeuwenlang gepromoot door reformpedagogen en alternatieve onderwijsbenaderingen. Ze opereren echter nog steeds in de periferie. Het alternatieve paradigma maakt deze benaderingen meer mainstream voor alle kinderen.

In potentie heeft Nederland een uitstekende - wereldwijd gezien misschien zelfs de beste - uitgangspositie om scholen van wereldklasse te creëren. Ten eerste omdat Nederland een mondiaal competent land is. Door de gunstige ligging, handel en ondernemingszin zijn Nederlanders al sinds de Gouden Eeuw internationaal georiënteerd. Ze staan open voor andere culturen, zijn intercultureel begaafd, hebben goed talenonderwijs en een wijldvertakt internationaal netwerk in alle sectoren. Ten tweede kan Nederland bouwen op een rijke culturele traditie. Van schilderkunst tot architectuur, van mode tot design, van innovatieve games tot dance-industrie. Al eeuwenlang wordt vol bewondering naar Nederlandse creatieve uitingen gekeken. Ten derde kent Nederland de vrijheid van onderwijs, een gedecentraliseerd onderwijssysteem en heeft het een sterke pedagogische onderwijs traditie. Ten vierde kent Nederland naast de universiteit het hoger beroepsonderwijs. In een recent rapport stelt de OECD dat het hbo van groot belang is voor het innovatieve vermogen van de Nederlandse samenleving onder meer door de sterke banden met het bedrijfsleven. Tot zover het goede nieuws.

Het slechte nieuws is dat ook Nederland maar blijft investeren in het traditionele systeem. Nederlandse kinderen beheersen de ‘basics’ goed genoeg. Een te eenzijdige focus op toetsresultaten gaat ten koste van de diversiteit aan talenten van leerlingen. Ze draaien passie en creativiteit de nek om. Faalangst is het grootste probleem van Chinese jongeren. Kijk eens terug naar jullie geschiedenis: hoe heeft een klein land als Nederland in het verleden de halve wereld kunnen koloniseren? Door durf, door ondernemendheid, door innovatie. Dat is altijd het onderscheidende van Nederland geweest en dat is ook de houding die jongeren in de toekomst nodig hebben. Ten slotte vraag ik professor Zhao wat dit nu betekent voor het opleiden van toekomstige leraren. Volgens Zhao gaat het daarbij in de eerste plaats om het bijbrengen van een grondhouding van ondernemendheid: nieuwsgierig zijn, open staan voor, vragen stellen, op onderzoek uitgaan, een vooruitziende blik hebben, ambitie, denken in kansen, mogelijkheden zien, eropuit trekken, je steentje bij willen dragen, participeren, etc. Het betekent kort gezegd dat je over de vaardigheid beschikt om complexe dingen aan te pakken vanuit een idee, visie of opvatting hoe het anders kan.

Ten tweede dient de lerarenopleiding veel minder aandacht te besteden aan snel verouderende kennis. Stop met het perfectioneren van het oude systeem en innoveer de lerarenopleiding op een nieuwe manier, als ‘incubator’, als broedplaats van het alternatieve paradigma. Begin kleinschalig en creëer experimenteerruimte waarbij ondernemende docenten, studenten, leraren, pionierende scholen, overheden, maatschappelijke organisaties en bedrijven met elkaar kunnen werken aan levensechte opvoedings-, ontwikkelings- en onderwijsvragen. Leer studenten co-creërend onderzoeken, ontwerpen, ontwikkelen en ondernemen. Ontwikkel met elkaar gaandeweg een steeds scherper beeld van de gewenste leraar in het alternatieve paradigma en zorg dat zij op hun beurt de volgende generatie leraren mee op gaat leiden.

Daarvoor heb je, ten derde, opleidingsscholen met het alternatieve paradigma nodig. Organiseer het als een soort sneeuwbal of olievlek. Organiseer in een keer voldoende kritische massa aan nieuw opgeleide leraren in een bestaande school of richt wanneer dat mogelijk is nieuwe scholen op met nieuw opgeleide leraren. Geef hen een voorbeeldrol. Laat zittende leraren met hen samenwerken, laat ze mee co-creëren, laat ze de kunst van het levensecht ontdekkend leren afkijken en laat hen samen met lerarenopleiders werken aan innovatie van de eigen lespraktijk. Daarnaast zit er zoveel ervaring bij de zittende generatie leraren, dat ik ervan overtuigd ben dat het leren tweerichtingsverkeer wordt. Scholen leren opnieuw zelf leren. Dat is een mooie uitdaging toch?

Meer weten over Yong Zhao? Kijk op: www.zhaolearning.com www.worldclasslearners.nl